

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Hermes Theologicvs, Id est Synopsis totius Theologiæ, perspicuè, doctè, subtiliter, ac breviter discussa

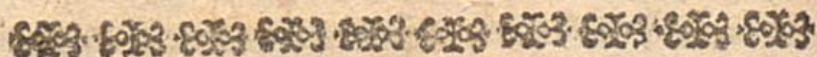
Et In octo Partes ... distincta ...

De Angelis Actibvs humanis, & Legibus

Vindalium, 1646

Cap. XII. De cessatione, & interpretatione legis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38834

CAPVT XII.

De cessatione, & interpretatione legis.

CONCLUSIO I.

Obligatio legis, adeoque. lex ipsa cessat, cessante causa illius.) Ratio est: quia cum lex, illiusque obligatio pendeat à voluntate legislatoris, vt superius diximus, sequitur eam cessare, quando legislator non vult vt amplius obliget: hoc autem censetur non velle, quando cessat causa propter quam legem statuit.

Aduertendum tamen 1. hoc debere intelligi, de causa finali, adæquata & totali si enim propter duos fines lex statuta est, ea non cessat, quamuis vnus ex illis finibus cesset, modo alter perseueret. Vnde quia lex ieiunandi imposita est, & ad carnem domandam, & ad satisfaciendum pro peccatis, merendamque gratiam, non erit quis ab illa liber, etsi fortè carnis stimulis non agitetur.

Aduertendum 2. vt lex simpliciter cesset. requiri vt totalis illius causa finalis

nalis

nalis simpliciter cesset: si enim cesset tantum pro aliquo tempore, id non sufficit ut legis obligatio absolute tollatur, sed tantum ut suspendatur pro eo tempore.

Aduertendum 3, ad cessationem legis requiri, ut causa illius totalis cesset communitatis; quia cum lex respiciat bonum commune, ea durat, quandiu bono communi est utilis, esto forte in casu aliquo particulari finis illius cesset. Atque hoc extendendum puto ad legem latam, ad vitanda quædam inconuenientia, ita ut quandiu non cessat periculum generale, non cesset legis obligatio, etsi speciale periculum cesset. Vide quæ hac de re diximus supra cap. 7. concl. 2.

Aduertendum 4. quando causa totalis cessat respectu communitatis, totam communitatem liberam esse à legis obseruatione, siue ea id aduertat, siue non. Vnde quamuis particulares illius communitatis non possint agere contra legem, quandiu ignorant illius causam cessasse alij tamen qui probe norunt, causam illam non amplius vigere, quique proinde non tenentur, siue à parte rei, siue ex errore legem obseruare, non peccant, si contra illam operentur.

CONCLUSIO II. Potest vna
de Ang. M

lex per contrariam abrogari.] Hoc patet ex dictis, cap. 10. concl. 3. Ad maiorem autem intelligentiam pauca hinc obseruanda sunt 1. abrogationem illam posse fieri licite, quia potest aliquid isto tempore esse commodum Reipublicæ, quod aliàs in damnum illius vergeret.

Obseruandum 2. duobus modis legem antiquam posse abrogari, vel præcisè tollendo obligationem illius, vel statuendo legem contrariam; illudque esse discrimen inter duplicem hunc abrogationis modum, quòd prior validus est, etsi fiat sine causa rationabili: non autem posterior, eo quòd de ratione legis est, vt cõmune bonum respiciat, iuxta dicta cap. 1. conclus. 2.

Obseruandum 3. quando abrogatio præcedentis legis fit per aliam legem, vt ea abrogatio valeat, requiri vt lex de nouo constituta habeat, quicquid capite iã citato diximus pertinere ad rationem legis. Vnde si deest promulgatio, aliaue conditio ad essentiam legis requisita, abrogatio ei innixa nullius est momenti, ac proinde lex antiqua in suo vigore perseuerat. Quando verò cessat lex per meram abrogationem, etsi tunc ad valorem abrogationis, non sint necessariae aliæ conditiones legis, requiritur tamen quæ-

dam reuocationis promulgatio: cum nequeant subditi ab antiqua obligatione liberari, nisi voluntas superioris, priorem legem reuocantis, iis quodammodo innotescat.

Obseruandam 4. ad valorem abrogationis non requiri, vt fiat mentio prioris legis, quando Superior illius conscius, aliam ipsi repugnantem condit; secus si priorem legem ignorare censeatur. Cæterum Princeps non præsumitur ignorare leges, quæ sunt iuris communis, sed eas tantum quæ sunt extra ius commune: quare priores valide abrogare censeatur, earum mentione minime facta, non posteriores, eò quòd ignorantia causat involuntarium.

Obseruandum 5. iam dicta cum ea limitatione debere intelligi, vt si Superior condendo legem, iuret se ei non derogaturum, eius mentio facienda sit, vt per aliam legem valide abrogetur. Aliàs enim præsumendum erit, Superiorem non recordari legis præteritæ, ne periurij eum damnare cogamur, atque ad eò posteriorem ex ignorantia procedere.

Obseruandum 6. eum qui legem tulit, posse eam abrogare, illiusque successorem, & à fortiori Superiorem, cum hic

ampliores potestatem, & iurisdictionem habeat. Non tamen inferiorē posse auctoritate propria, legi sui Superioris derogare, ut patet vel ex ipsis terminis. Nec refert, quod possit in eo interdum dispensare ex cap. 11. minus enim est in lege aliqua dispensare, quam eam penitus abrogare, ut satis constat; ac præterea non habet inferior à se potestatem dispensandi in lege Superioris, sed à Superiore ipso: quare multo minus habebit potestatem abrogandi legem ab eolam, sine ipsius consensu.

CONCLUSIO III. Duplex traditur solet legum interpretatio, (alia authentica, alia doctrinalis.) Circa primam illud tantum occurrit notandum, eū posse authenticè legem interpretari, qui potest eam statuere, quia ex tali interpretatione sequitur obligatio seruandi legem. Unde inferiores, aut non habent potestatem eo modo interpretandi leges suorum Superiorum, aut eam ab ipsis Superioribus accipiunt. Qua ratione sacra Congregatio Cardinalium, quæ interpretationi, & executioni Concilii Tridentini præfecta est, potest authenticè interpretari, ex commissione Sedis Apostolicæ, quæ in eo Concilio statuta sunt.

Circa secundam aduerte 1. legem non

non obligare in iis casibus, qui per Epigramam in lege non censentur comprehensivi, etsi alioqui verba legis aliud prima fronte sonare videantur. Ratio est, quia lex non obligat, ultra voluntatem legislatoris: non censetur autem legislator habere voluntatem obligandi in casibus, qui iuxta regulas æquitatis, & prudentiæ non comprehenduntur in lege: ut si observatio legis fiat iniqua, si cedat in damnum Reipublicæ, si nimis grauis sit: qua ratione omnes concedunt, ægrotum esse liberum à lege ieiunij, &c.

Aduerte 2. ut homo liber sit ab obligatione legis in casu quem putat ea non comprehendi, requiri saltem ut ex probabili sententia tale quid sibi persuadeat, quia tutò sequi possumus sententiã probabilem, ex dictis suprã cap. 3. In dubio autem, an lex casum aliquem comprehendat, debet consuli Superior, quando id commodè fieri potest. Quòd si id fieri nequit, dicunt aliqui concludendum esse pro obligatione, quia lex possidet. Verùm non potest dici quòd lex possideat, in casu de quo agimus, etsi possideat seu obliget in alijs. Quare probabilius est eam tunc non obligare, quia melior est conditio voluntatis, libertatem suam possidentis, ut loco citato ostendimus.

Aduerte 3. cum legislator mentem suam declarare debeat per legem, hanc explicandam esse iuxta proprietatem verborum. Excipe, nisi ex ea proprietate inconueniens aliquod sequeretur: tunc enim praesumendum esset, eum non esse sensum legislatoris, adeoque verba improprie accipienda essent. Idem d.c., si ex proprio sensu lex redderetur inutilis, ea enim legis nomen non meretur, nisi in bonum communitatis ordinata sit. Verum quia duplex assignari solet verborum proprietates, alia naturalis, alia civilis.

Aduerte 4. quando lex fauorabilis est, eam posse explicari iuxta utramque illam proprietatem, qua ratione in dispositionibus fauorabilibus, sub nomine filij intelligi solet non modo naturalis, sed etiam adoptiuus; quia etsi ex usu communi, per filium non intelligatur nisi naturalis, iuxta proprietatem tamen civilem, seu à iure inuectam, nomine filij intelligendus venit etiam adoptiuus. Quando autem lex est praecipua, aut poenalis, ea explicanda est iuxta sensum communem verborum; & quia odia sunt restringenda, in eo sensu mitior interpretatio amplectenda est.

CONCLUSIO IV. Lex non extendenda, ob similitudinem rationis,

ad casum in ea non comprehensum.) Ratio est, quia lex non est extendenda, præter voluntatem legislatoris, ergo non debet extendi ad casus in ea minimè comprehensos. Sequela patet, quòd enim legislator vnum casum comprehenderit, non alium, hoc in illius voluntatem referri debet: quia scilicet vnum voluit comprehendere, non alium. Cōfirmatur, nam verum sensum legis ex verbis assequi debemus: quare si verba non comprehendunt aliquem casum, dici non potest, legem ipsam ad eum extendi.

Vbi nota 1. etsi hoc præsertim locum habeat in lege pœnali, quia in pœnis benignior pars est amplectenda, id etiam verificari in lege fauorabili: eo quòd sicut potest legislator vnum crimen punire, alio simili non punito, aut non eadem pœna: ita liberum illi est, in re fauorabili comprehendere vnum casum, & non alium, etsi eadē ratio videatur a què locum habere in vtroque.

Nota 2. his non obstare, quòd intentio legislatoris colligi solet ex ratione, qua motus fuit ad condendam legē: hinc enim non sequitur, legem esse extendendam ad casum similem, in quo ratio illa viget: nisi constet legislatorem voluisse

etiam eiusmodi casum comprehendere. Eò vel maximè, quia potuit legislator moueri altiori aliqua ratione nobis ignota, ne vellet legem suam extendi ad casum similem.

Nota 3. prædicta vera esse, non tantum quando ratio aliqua disparitatis reperiri potest. inter casum lege expressum, & eum qui lege non comprehenditur, sed etiam quando omnimoda similitudo inter vtrumque intercedit. Quia potest legislator moueri aliqua ratione, ad legem statuendam in vno casu, non in alio planè simili: cum hoc à voluntate illius pendeat, & interdum non expediat omnia præcipere, aut prohibere, in quibus eadem ratio locum habet.

Nota 4. interdum tamen præsumi extensionem ad casus similes, esse de mente legislatoris, nimirum 1. in correlatiuis. 2. in æquiparatis. 3. in subordinatis. Unde de his dicitur, dispositum in vno, censetur dispositum in alio. Exemplum primi est, sicut potest maritus diuertere ab vxore adulterante; ita vicissim potest vxor maritum adulterantem relinquere. Exemplum secundi, quam pœnam incurrit clericum occidens, eandem incurrit & mandans quia qui per alium facit, per seipsum facere censetur. Exemplum

tertij, si tempore quadragesimæ licet tibi carnibus vesci, à fortiori esus ouorum tibi tunc licitus est. Quorum omnium ratio est, quia vitanda est legis extensio, nisi ex negatione talis extensionis, sequatur iniustitia, aliudue graue incommodum, vt contingeret in exemplis allatis, si quod constituitur in vno casu, non esset constitutum in casu simili.

Nota vltimò illud esse discrimen, quoad iam dicta, inter forum internum, & externum, quòd etsi in foro interno lex non sit, per se loquendo, extendenda ad casus similes, in foro tamen externo debet iudex, quando propria lex deficit, sententiam ferre iuxta id quod in simili casu statutum est; quia in iudiciis ferendis, tenetur se legibus conformare, quantum fieri potest.

